

Het zinrijk

Chr. J. van Geel

bron

Chr. J. van Geel, *Het zinrijk*. G.A. van Oorschot, Amsterdam 1971

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/geel002zinr01_01/colofon.htm

© 2009 dbnl / erven Chr. J. van Geel

Aan de nagedachtenis van E. du Perron

Areaal

Onderhout

Wat leeft groeit krom,
dichtbij de grond,
vitaal en dom.

[De kleine wespen steken]

DE kleine wespen steken.
Een duif, ik hoor hem koeren.
Brem bloeit precies en rusteloos.
Ik, over witte duinen, zie de zee.

Ik hoor een boom: uit diepste wortels
van ondoorgrondelijke moord
voer ik haat mee in mijn volstrekte ruisen.
Alleen maakt liefdeloos genoeg.

Wij stammen van titanen af,
van ver voor wie geenszins de eerste was
die brood zag in vergeven.

Tussen bomen

Mensen verhaasten hun dood - om lang te
kunnen leven
vereenden zij zich, hieven hun blaren,
vereenzaamden hun top.

Het liefste begroeven zij in aarde, wortels
moorden om groei, het kind staat rechtop,
bewaard tussen ringen en schors.

Zij blijven binnenskamers, verplaatsen zich nooit,
benaderen elkander niet dan wuivend,
de wind slaapt in hun takken in, zij liggen niet dan dood.

Bomen van lucht, van stilte, van licht
worden bomen gebouwd, zij leven van wat ons
in staat stelt te leven, een hart van hout.

Gekapt perceel

Blauw licht daalt in de open
plek over puntige sporen
van het gekapte bos,
doopt ogen, wit, lidloos,
die met één bijlslag zijn geboren.

Wat starend op de bok
zijn hout de zaag aanbiedt
schoot kronkelend dooreen
in kronen en in stam,
de bomen van hun stuk gebracht.

Eikje

De kou heeft hem verschroeid, maar hij,
ontplood, bleef aan de zomer trouw,
open en strak,

een eikje dat zijn blad behield,
bruin en verdord, maar eetbaar bruin
en leefbaar dor.

[Wie niet bestaat om te bestaan]

WIE niet bestaat om te bestaan
leeft van onzichtbaar land,
van hoge sloten en van duisternis,
van nacht voor hij gestorven is.

Dooi

Dooi ritselt en de nacht door tuinen, tast
als wie zijn klompen zoekt terwijl hij naar
de wolken kijkt om tekens van de lente,
een droger teken dan de grond verlost
die moe van dorst, te moe om meer te drinken
verzadigt iedere struik, iedere boom.

Om vuur dat zich kan meten met de vorst
tast dooi op tenen tevergeefs.

Voorjaar

De varens steken vuisten op,
op springen staat de tuin,
vlier schiet zijn mergpijp uit,
het groene kwaad verschijnt,
de rozen zijn gestrikt.

Wat edel is heeft duur,
geen kwinkslag heeft geheugen.

Proeftuin

In hun fragiele nood zijn zij omhoog gezonden
naar een geleerde die, vanouds, wat weten wou.
De kleinste haagjes zijn met paardehaar gebonden,
de grotere, gebloemd, besterven het van kou.

Tuinstorm

Er zwaait wat voor me
een roos.

Op dreef

Met leren ellebogen
aan tafel aan het werk.

Van wind is ieder woord
konfuus en diep,

een vleermuis boven maten
ontstemde nachtmuziek.

Meinacht

Bloei in bomen, bloei tot in het water
onder een gebogen maan,
in het donker is het donker
toegenomen, toegenomen het verstaan.

[Wij gingen samen in de duinen lopen]

WIJ gingen samen in de duinen lopen,
wij stonden, zagen zee, wij zagen land,
wij keken neer op wat laag overvloog.

Er lag een vlies van vochtig zand op zand.
Bij iedere stap van haar beperkte benen
viel witte grond in ruime plassen droog.

Bij het keilen

In het donker van de vijver
zag ik platte kiezelstenen
onverwacht de vleugels uitslaan
voor ze in de modder zonken.

[Ik sta]

Ik sta,
elk blad gekoppeld aan de stam
vlucht eens zijn takken uit,
geluid lijkt naar heel hoog verschoven,
iedere tak, ragfijn, is reizen
ontzegd.

[Zij stijgt, zij domineert, niemand]

ZIJ stijgt, zij domineert, niemand
nog op, zij brandt nog voor zij goed
en wel de kim bereikt en wint
aan kracht naarmate schaduw krimpt.

Ze loopt de huizen om en achter,
in luwte loopt ze vast, de zon.

Bomen

Zwart als de zon opkomt
weigeren zij,
weigeren een gebaar.

Het onaanzienlijkst herkennen
laten zij na, zij luisteren,
geven de wind een teken,
geven de wind gehoor.

Meisjes

In de door schaduw gewassen kamer spelen
ze halma, slaan bruggen, bouwen hun driehoeken vol.

Buiten valt wind in het sproeiende water.

Naaste

Fietsend laat ze haar vriendin
een hap van haar kadetje nemen.

Sisyphus

Spontaan ontstaat nieuw water waar
men zand afgraaft, langzaam beklimt
een kind de helling waar de wind
geduldig zand te spinnen staat.

Bij het overvliegen van drie zwanen

Zwanen slaan onder een niet thuis te brengen
fluiten vinniger dan wit
een schaduw in het licht.

Ik kijk ze na
in de van korrels zand gesponnen
duinen bij deze waterplek
waar een dode pad ondiep begraven
in volle overgave aandacht
van azende donderkopjes trekt.

Nazomer aan de rivier

Doodse achtermiddag,
aalscholver op een tak,
waar de rivier het breedst is
rimpelt het oppervlak.

Kust

Er loopt een koel geluid van ruisen,
lucht laat zijn lichtste schelpen zien,
zijn vissen van de wind.

Ontdane vogels vluchten, baden in droog zand
en ongerieflijk mooi is het gelaten
in de luchten.

Boom ♂

Boom is de grootste plant van allen,
zijn zomer draagt geduldig blad,
hij ruist, hij meent alleen te ruisen,
lukraak tot in de grond doordacht.

Boom ♀

Zij staat op stam, zij kan niet dromen,
zij put haar eigen hout en blad,
ruist niet, ze zou niet weten wat
als het uit eigen grond moest komen.

Fietsend

Laag licht, de velden worden donker,
de koeien bellen bij het grazen,
konsert van nieuwe muziek.

Ik fiets, ik zie de wolken drijven.

De wind heb ik mee,
ik denk in het vallende duister:
de wind is gaan liggen om niets.

Bericht hoe we zitten

Adem zien te halen
is het enige en
kijken of er geen paard aan komt.

[Dor, grijs en zonder tint temidden]

DOR, grijs en zonder tint temidden
van wat stinkt van kleur en bloei,
stilte uitdagend is de stilte,
een dode struik ligt voor de zon.

Niets liet er kleuren na, niets kraakte
als eischaalporselein of als beschuit,
de schaduw liep er spoorloos uit.

[Er is genoeg geschenen]

ER is genoeg geschenen
op de verblijven van wie
vakantie houdt,
de zon is zelf van hooi
met lamme benen.

Greppel

Ik dacht in het voorbijgaan dat een witte poes wegsloop -

het was het licht over een greppel water,
een greppel water die haaks van de weg afboog,
glimp maanlicht dat door mijn bewegen glijdend over water
onhoorbaar liep en rimpelloos.

[Het onbedoelde ruisen van ontelbaar blad]

HET onbedoelde ruisen van ontelbaar blad
beladen van licht als de vleugels van mieren.

Polder bij zee

Waar geen geluid, geen licht,
dan dat van verre auto's, zwenkende lampen,
tot mij doordringt, een paard
onzichtbaar graast, hoor ik paniek:
de zee spoelt ongeziene bodems schoon
en laat zich horen waar ik loop.

Bomen

Windstil in het ondraaglijk
vermogen om beweeglijk stil
te staan, van niets te leven dan
van lucht, van aarde en
tot humus te vergaan.

[Ononderbroken eenzaam]

ONONDERBROKEN eenzaam
leren de zwijgzame struiken
verrukking: wind in het blad.

[De bomen aan het einde van de stad]

DE bomen aan het einde van de stad
die takken ontberen, die het ontbreekt aan blad,
gaan zij de stad nu langs de straten binnen
of wandelen zij verlaten uit de stad.

Brink

De bomen in een cirkel hoger dan de kerk,
prijs je gelukkig dat je niet geworteld staat,
het vrome spreiden van hun takken om te leven,
het losse lopen van je voeten over straat.

Indruk van bukkende figuur

De voet van deze afgezaagde boom
bukt als een man bukt naar de grond,
een tuinder die zijn heup versleet,
in arbeid wortels vond.

Onderhout van ahorn 's nachts

Zuchten hoor ik als ik hem voorbij ga,
steunend staat hij blad af, grond
houdt zijn voet omklemd.

Te jong, te laag om
neer te zien op zijn groot blad in trots op
raadsels, zich in doodsgerevaren te herkennen.

Graf de grond, de lege tak vertakt.

Boom in afkalvend zand

Wat bleef er van zijn ijver in zijn vlucht
zich uit te wissen?

Zijn te bespieden voet
volstaat met minder grond.

Dor blad op weg

Op weg naar zee haalt een dor blad mij haastig in,
het maakt zich snel van plassen los, loopt over water,
ratelt op klinkers, rolt en ritselt, drinkt, mij ver
vooruit, uit onverwachte plassen dicht bij zee.

[Een ster, drie paarden, een ster,]

EEN ster, drie paarden, een ster,
insekten van de winter,
vee dat te ruste niet meer graast.

Vriendschap, aandachtig,
op gelijke voet.

De meeuwen blaffen,
de zee breekt aan
het warmoes van de duinen,
voorzichtig schijnt de maan.

Takken rapen

Vijand van zijn eigen echo
is de roeping van de wind.

Praten hoor ik, hoor de roep niet,
heb geen oren voor de roep,
uit misnoegen tussen wintertakken zoek ik
dode takken uit gevallen hout en duisternis.

Gras

Gras waar de nachtvorst over ging,
boom waar het laatste blad in hing,
wandelen tot de zon zich vestigt,
inlapsen tot de schemering.

Gotisch

De bomen schragen mist,
vertakte zuilen.

Het regent in het schip,
nevel hangt aan het hout
en regen tikt.

Je hoort de koster sluipen,
op zandmanvoeten graaft
hij kuilen voor de mist.

[Bomen van overdaad ontdaan]

BOMEN van overdaad ontdaan
tegen de lucht,
ze kunnen niet ontkomen,
ze zijn ontvlucht.

[Hakende takken in sneeuw en schemering]

HAKENDE takken in sneeuw en schemering,
onder bomen, over duinen, tuinen door,
waar het oog reikt, voortvluchtig verder reizend,
overal omarmen struiken struikgewas.

Voor het raam

Sneeuw maakt verten helder ruim rondom.
In het stof op de ruit staat geschreven
een eenvoudige optelsom.

Halfslaap

Sneeuw valt kalm in de kamer
op stoelen en op tafels,
dor blad waait binnen en
ik droom hoe ongerept
de vloer ligt morgen zonder
stap van wie gaat, wie komt.

Vestiging

Hoe kan je anders wonen
dan waar het eten groeit.

Uitgegraven stronk

De stam ontbreekt, niets dan een knoest,
een wortel biedt hier inzicht in
zijn voet, hij reikt hoog boven mij.

Ik heb er een cent ingelegd,
in water houdt dat bloemen fris.

Boom als hekpaal

Van tot onzichtbaarheid verroeste
diep in zijn huid gegroeide draad,
viermaal een groef, laag bij de grond,
viermaal een mond, rimpelt een groet.

Sprookje

Wat een ruw landschap, zei de koningin,
nu is ons enige plezier luidop
en onbedaarlijk diep te huilen, zei
de koningin.

[Ik tel wat leeft, de bomen die]

Ik tel wat leeft, de bomen die
men van hun toppen heeft ontdaan.
Van bomen die er niet meer staan
ben ik de tel kwijt.

Voor verzending gereed

De aan elkaar gelijke jonge bomen
steken hun voeten in een jutezak,
in aarde zonder onderscheid geboren,
van plan zich uit te drukken in een tak.

Tuin

Mijn kussens liggen in de nacht,
zoals de beesten doen, maar fijner nog.

Wrak voor de kust, 's zomers

Op lichte deining veert de spiegel
om het versleten schip dat zonk.
Soms scheuren ruggen van dolfijnen
eentonig het ondiepe water.

Uitzicht

Het raam is vol,
ik zit aan tafel van de kalme wolken.

Parc aux cerfs

Ik wandel rond, de bomen vol in blad,
ik zie wat ik verlang te zien:
een stortplaats puin, een fier gaaf hert
uit afval opgebouwd.

[Steeds geeft de wind een nest]

STEEDS geeft de wind een nest
zijn laatste adem mee.

In een meer

Stevige korte massieve gedaante
zag ik door het doorschijnende water
optornen tegen onzichtbare stormen,
een steen gekoesterd aan de borst.

Voorovergebogen kluizenaar
verzonken in gedachten, stap
na stap behoedzaam vorderend
op de van keien vergeven grond.

Onmogelijk was het als kind al
de aandacht te trekken van een ijsbeer
in een stuiter van glas, onmogelijk
is het te vragen wat hij zocht.

Kindsbeen

Fabel

Ik wil inlichtingen, riep de griffioen,
geen fabels.

Dier

Ontmanteld
toch niet blootgesteld
gelukkig evenmin.

Tekst voor J.

Zij zegt: 'Ik weet dat in de diepste diepten
de mens een monster is'
en ik
bedenk voor haar een naam
die bij haar past, die haar niet zou misstaan,
een rimpel, lang en hoog genoeg
op het verstilde oppervlak
van de verraderlijke oceaan
om deze zin in op te schrijven.

Droom

In prachtig fluwelen loverbezet
pak op feesten, rijkaard tussen rijken.
In minder diepe slaap wakker, keuze
niet begrijpen voor dit dor papier,
dor blad buiten.

Rijkaard in gedachten,
arm niet op zijn ongemak.

Beest in het kort

Hij wikt zijn twijfel
als hij niet slaapt
en slaapt hij, hij
ontwaakt vertwijfeld.

Griffioen

O zeker niet altijd,
maar in het gunstigste geval
weet hij met stro en eenzaamheid
en zoekgeraakte sleutels soms
zijn schaduw om te krullen tot
een stroeve snuisterij.

Malakoloog

Gebogen over zijn pincet door gidsen gruis
geleid en minuskule schelpen tussen sporen
van schelpen leest hij de fossiele grond en plukt
van opgespoten land de onbewoonde onderkomens,
het door een onbesuisde slak verlaten huis.

Geboortehuis

Een wingerd als papier, droog in de wind,
het daglicht donker of het tastbaar is,
de vrije distel tussen grint, het huis
waarvan alleen de trap nog over is.

Leer der proportiën

Het teentje maan dat gisteren te klein was
maar nu zo klein dat ik het op zijn plaats vind staan,
er is steeds minder nodig om het te bedekken,
steeds minder nodig om het te verstaan.

[Ik loop van honger koek te eten]

Ik loop van honger koek te eten,
een San Francisco uit Zaandam
en denk aan sex en minderheden,
had liever ook een boterham.

Tekst voor tandarts wachtkamer

Bijt door de zure appel heen
of voed je met een winterpeen.

In taart, gebak en allerhande,
de schuld zit in bonbons verpakt,
van snoepen krijg je slechte tanden.

[Geen groter schrik dan onbespied]

GEEN groter schrik dan onbespied
gewaand, geritsel van een mens.

[Iedere druppel hunkert]

IEDERE druppel hunkert
het gevoel te mogen missen
feller leven te ontgaan.

[Ik kan hem wel zien, maar hij niet mij]

Ik kan hem wel zien, maar hij niet mij,
ik ben de roekeloze angel
en hij houdt rekening met mij.

[Gestorven zonder grond, in licht verzwegen]

GESTORVEN zonder grond, in licht verzwegen
droomde ik dat ik wakker schrok en schreef
op kniën in het bed en dat de tuin
vol miereneters stond, de omgekeerde stem
het hart was van de tuin.

[Of hij een glas houdt op een aambeeld]

OF hij een glas houdt op een aambeeld,
zo kwetsbaar -
en dan heeft hij toch heel gewoon
gedaan.

[Gewoon als ieder beest]

GEWOON als ieder beest
belust op prooi, niets meer,
niets minder -
wat zeggen wil: bekaf.

Aan..

Als trots een gek rechtop gaat,
laat hem met rust, beloon hem,
jij die op jouw manier
wegwijs je wegen kruipt.

Beeld

Ik zoek als slaaf een statig beeld
dat blijk geeft van toegevendheid,
een sprekend beeld in dienstbaarheid
dat roerloosheid verstaat.

Ars poetica

Waar puin ligt en een oude fiets
keerde mijn schoen een kistje om,
ik keerde op mijn schreden,
keerde het om, ik dacht misschien
ligt het toch liever andersom.

[Mijn landgoed is niet groter dan]

MIJN landgoed is niet groter dan
mijn eigen huid, de omvang van
mijn schoen, de omvang van mijn vuist,
ik gaf het namen in de kleur van regen,
ik keek er dwars doorheen, vluchtige stof
en zag de horizon, de lengte van
mijn armen, van mijn benen.

Gedachten met de hond op wandelen gezet

Wij hebben geest zoals wij honden houden,
een hond om de gedachten te bepalen,
een net van wegen dat wij voor de wereld houden,
dorps wegennet om ze te laten dwalen.

[Mijzelf iets kostbaars en geraffineerds gegeven]

MIJZELF iets kostbaars en geraffineerds gegeven
om liefde te winnen, mij te tillen uit de tijd,
dat weggeschonken aan een ander moeite kost
en langs dezelfde omweg kroont met onderscheid.

Uit de woorden wijs

Naakt op een stoeltje zit
mijn ziel, zij zoekt
zoekend naar achting
haar kunsten af te leren.

‘Sint die dage liechten ende werden lanc’

Een lege plek van langer licht,
er kan mij vanuit sterren niets
dan mij bereiken
om in het donker uit te kijken
op niets dan mij door niets dan mij
verlicht.

Inslapen

Ik zet alvast mijn glimlach op
voor het gevoel dat straks moet komen.

[Stilte zucht en struiken houden blad]

STILTE zucht en struiken houden blad
omhoog, onophoudelijk vergeten zij.

Alle verdriet dat ik als kinderbrand ontstak
vonkt in de wind.

Kleuter

Op wielen rolt hij rond,
op benen stelt hij voor
een korte broekeman.

Kleuter

Hij zet zich aan tafel
als achter een stuurrad
vol knoppen en hendels
vol radar en lood.

Kind

'Ik heb warme voeten van het schuimpjes eten.'

Kind

Op mijn weg staat soms een bloem
aan de kant
die waait en buigt
in de wind.

Zoon, bij de dood van zijn moeder

Het dood gezicht achter het glas:
het eerste schooluur in de klas,
de glazen deur waardoor ik tuur
naar wie mij bracht en zag hoe het mij
verging. - Ik houd mij strak en koel
als zij, zo strak als toen, ik voel
opnieuw, dit is van langer duur
dan voor zes jaar. - En weer die schrik
dat zij bemoedigend naar mij knikt.

[Ik die tot niets kom]

Ik die tot niets kom,
zelfs niet besluit om met
een cirkus mee te reizen,
het rustig aan te doen,
schoenen te poetsen van
een enkele pygmee.

Banden

Of niet genoeg of niets te weten
van wie ik denk dat zij bepaalden,
van wie mij werkelijk bepaalde.
Ik trap de dekens zwetend wakker.
Nacht laat het eerste zonlicht los.

[Nauwkeurig bomen bekijken]

NAUWKEURIG bomen bekijken,
takken tellen, knoppen schatten,
in de ingewikkeldheid verzonken
van het groeien - en ze kappen.

[Ik kijk naar buiten met gesloten ogen]

Ik kijk naar buiten met gesloten ogen,
de takken zijn er waar zij moeten zijn,
aan bomen in de lucht.

Het labyrint,
dat ik mij toen ik jong was maakte, wijst
elk antwoord onveranderd naar zijn vraag
terug.

Heremiet

In een leistenen wolk woont
het mannetje met de koperen muilen,
hij heeft geen ogen om te huilen,
schuilt dieper in zijn grot terug.

Jezus' barmhartigheid van steen,
de zon schijnt zich een ongeluk.

Op monorail

Ik fiets,
een auto komt langszij en stopt,
drie schippers vragen mij de weg
door het geopend achterraam,
mijn antwoord drijft op hun sigarenrook naar binnen.

Er was nog plaats, ik zou graag mee
gaan met ze naar hun doel, een schip, de zee,
om meer te zijn dan iemand op een fiets.

[Waar denk je aan, vraag mij een woord]

WAAR denk je aan, vraag mij een woord,
een ander woord voor toetsen, telkens.

Je billen rusten op je enkels,
je kijkt niet op, het lamplicht brandt.

Luxe

Nors, dor en geheimzinnig mooi
hapert de wind die vogels laag houdt.
In stilte waar geen hond om komt
tel ik wat ik verspillen zal.

Voor wie dit leest

Alles kan je doen geloven,
alles wat je schrijvend zegt.

Moe van het geloof in regels,
van het niet te spreken krijgen
zwijgen, lig ik in je kijken
in mijn kamer in de schemer
met mijn kleren aan in bed.

Ieder kun je doen geloven
in de woorden die je zegt.

[Enkel languit liggend water]

ENKEL languit liggend water
drink ik nu ik word verbrand.

[Weg uit het oog van de cycloon gekropen]

WEG uit het oog van de cycloon gekropen,
precies, ook dat verhoogt de stemming niet.

[Niet in vervulling ging, in ouder worden]

NIET in vervulling ging, in ouder worden
verloren, het bestaan, verradenen
die zich verrieden om den brode, voeden
wat klein blijft, kind in hen
dat koek eens voor het grijpen had.

[De mist loopt met me op, de wind loopt mij vooruit]

DE mist loopt met me op, de wind loopt mij vooruit,
de minste boom staat te berusten,
het is de moeite niet te zijn vergeten wat
ik vroeger al vergat en toch is dit
wat ik bezit en mij omsluit en mij bezat.

Rehabilitatie verzekerd

Je eer dragen ze na tot in de grond. -
Als nog behoedzaam taal zijn zinnen zoekt
en wikt, beleefd een stap terzijde doet,
heb je hun spijt als prop al in je mond.

[Droom vannacht: het boek]

DROOM vannacht: het boek
de zee, de zee
het vlot.

Diep in de duinen

Hier waar het ruitepad de schelpen kruist
staat IK geschreven in het gras met gruis.

Uit de slaap gered

Kinderen in de laatste kamer

Kinderen in de laatste kamer
horen fluisteren, horen buiten
grote vogels lopen, horen
namen en hun namen noemen
en ze lachen om wat niet waar is
en toch waar is, alleen veilig
bij elkaar.

[Het gesternte spiegelt]

HET gesternte spiegelt
zich in het betraliede
meer waaraan gerimpelde
wind wanhopig rukt.

Maannacht, bewolkt

Liefde, even opwindend
en onbereikbaar ver als sterren staan,
niet met een loep te vinden,
loep van de maan,

blij met de winter,
met twijfel in vraatzucht
voor het vergaan.

Aan een meisje

Geef hem geen honger mee
die niet toereikend is
om het verlangde te bereiken.

Stel minder snel gerust,
geef deugdelijke kost,
een honger die voldoet,

of geef géén honger mee.

Bouwdoos

Je oogopslag ligt in een bouwdoos,
je nagels, haren, je stem;
voorzichtig het spanen deksel in
de houten gleuven schuiven - dicht.

Nog even het plaatje bekijken
waarop vijfmaal een ander huis
te bouwen van dezelfde stenen.

Zo bouwde ik nooit, naar tekening,
maar ook dit keer waren wij blij
met een zorgvuldig opgeborgen
afbraak waaraan geen steen ontbreekt.

Hellewicht

Zij spreekt tot de pytons
als schilde zij water.

Zo aait tussen blaren
dicht tegen de aarde
de stem van het flemen
de rug van gebroed.

[Wat te veroveren viel, viel]

WAT te veroveren viel, viel.

Er huizen monsters in de wortels,
aan iedere bloem te zien.

[Ik loop in droom de weg]

Ik loop in droom de weg
van wie zich door de netels roeit:
een put vol onkruid is de zee.

[Eenvoudig, de duinen, eenvoudig]

Eenvoudig, de duinen, eenvoudig

Op de hoge ginkel

De oorzaak van verdriet is niet:
geen grote boom te zijn, noch op
een slechte plek te staan, maar waar
ook, op aantrekkelijke plaatsen
of in de drukke schaarste, niet
te kunnen voelen het verborgen
minste drinken van je wortelkroon.

Aan zee

Ik die de zaal aan mijn voeten inzag,
gedienstigen die het porselein
op aarde zetten.

Verontrusting groeit, on
omstotelijk en met de dag.

Soms, zeldzaam

Taal is dicht bij iemand zijn,
iemand die als jij is, taal.

[Tel de sterren op de koekbus]

TEL de sterren op de koekbus,
koekbus die mijn lief liet staan,
Arbeid Adelt - Tesselschade,
naast capsules levertraan.

[Boom is beeldspraak van de ruimte]

BOOM is beeldspraak van de ruimte,
lichaam van het ongewisse
voorzover zijn zwijgen reikt.

[De zee staat rustend op]

DE zee staat rustend op
haar golven rustend golven af,
haar lip hartstochtelijk
ontcijfert zand.

[Het dichtste bij zichzelf en helder pas]

HET dichtste bij zichzelf en helder pas
als woorden sterven op haar lippen
waar hij zo vol van was.

[Hoe smaakt de slaap]

HOE smaakt de slaap?
Als het binnenste van de zee
en koele lucht,
het tegendeel van hunkeren
en snakken naar je komst.

[Zoals het licht de lucht]

ZOALS het licht de lucht
vult tussen blaren,
nu dat de zon opgaat,
of minder nog, als nacht
was jij.

Geluk

Geluk dat is gehoorzaam zijn
en zoet, geen eis en geen verwijt.

Kinderen

Duimzuigend eenden opjagen

[Je hebt wat je hartje begeert]

- JE hebt wat je hartje begeert.
- Mijn hart begeert niets.

Droom

Fazantenagel op de tichel tikt,
kinderen stappen op de tegels,
de stad waait of er zijde scheurt,
zoveel meer bomen staan er die er huizen
dan flats in blokken met liften tot de nok.

[Olie valt op het water]

OLIE valt op het water
en liggend denk ik wat
een dromende olie ben ik.

Meer

Er ligt in ons een meer van steen
en om daarover uit te zien
trotseren wij en spannen wij
ons in.

29 Februari '68

Drie hazelaars verguld door ijs,
mystiek voor wie zijn plaats niet vindt.
O het houten geduld van een boom.

Jordaan/Gay Twenties

Hoe slecht, bedenk ik achteraf,
er was de troost van wie het slechter troffen:
de kinderen die van de aanplakzuilen
reklame aten om de pap.

Ouders

Die niets vertellen zonder leugen
en niets bewaarden van belang,
ze zijn begraven in hun leven,
wat eens bestond verging allang.

Maan

In een gespreide bundel licht
loop ik door sluiers, zoek ik toegang,
een lange omweg uit de angst.

Binnenborst

Borstplaat ben ik van een grote laagheid,
heb je 't ooit zo zoet geproefd?

Paar ontmoet

Ik zie zijn hand ligt in
de holte van haar rug
verlangend naar haar bil.
Is het een paar?

Het is een steen.
Ik breng hem naar mijn oor,
beluister zijn verhaal,
hij zwijgt of hij het weet.

Terug

Terug naar wat ik was,
een struik van paardehaar,
een wolk in het gras.

Een wolk? ja, dag en nacht
de armen over elkaar.

[Nacht - en alle takken voorzover ze]

NACHT - en alle takken voorzover ze
niet gestolen zijn steken omhoog.

Uit de normaalschool

Val schotvrij dood normaal persoon,
je vindt je Stanley nooit
al heet je Livingstone.

Hek

'Zoet de band en zoet de scheidingslijn',
hij heeft een hek
om niemand ooit tot last te zijn.

[Tussen de explosie van de omgang]

TUSSEN de explosie van de omgang
met mensen en het oorverdovende van dromen
ligt de stilte, polder, moeder,
Moeder de Gans, september in de nacht.

Lofdwang

Het mindere vernedert: pijn
zelf niet de mindere te zijn.

Op Zicht

Wij zijn gekomen om iets te vernemen,
wij, zelf op zicht,
met grote ogen zien wij er van af.

Oceanisch

De zee is van gehaaide zielepoten vol,
zij amuseren zich en azen onder 't lijden,
het perspectief waarin zij zwommen, zwegen, vrijden,
zien zij verdiept vanuit het standpunt van een schol.

Kind

Zachtjes rotwijn roepen
stille messen willen stelen
witte zwanen in de oven.

Courses

Er stonden paarden voor de kano's,
men voerde onder zwepen strijd.

Gebedsboom

De takken tillen linten aan hun vingers,
konijnen rennen om de stam heen,
schurken hun ruggen.

['k Herinner mij geen blad]

'K HERINNER mij geen blad
en meen in volle bloei te staan.
Het dooit, stroomafwaarts stroomt het water,
een haas op schotsen springt op zoek
naar struikgewas, er staat geen tak.

Op een schaduwrijke plek begraven

[Een schuur vol opgezette vogels]

EEN schuur vol opgezette vogels,
hoe hou ik het zwijgen vol.

Bij de dood van mijn grootvader

Op zijn vermolmde voet heb ik
de pomp die brak rechtop gezet
naast schaduw die zijn ongeluk
nu het ineens ging sneeuwen gaf.

Ik wacht tot wat zijn dood uitspaarde
is uitgewist - er valt geen vlok.

[Bijeengeschoven ritselen]

BIJEENGESCHOVEN ritselen
de dorre blaren in de sneeuw,

hervinden angst om dood van blad
naast blad en ik hervind mijn angst,

maar jij bent dood, het blad is dood,
het sneeuwt beweeglijk op dor blad.

[De blaren sluipen op mij toe]

DE blaren sluipen op mij toe,
zij zitten aan een ketting vast.

[Zwijgen al wat ik ben wat ik zeg]

ZWIJGEN al wat ik ben wat ik zeg,
brandnetelhout, brandnetelheg.

[Een geur van vroeger maakt mij wakker]

EEN geur van vroeger maakt mij wakker,
een struik van niets, van eeuwig groen,
hij ruist.

Op weg naar het einde

Schaduw, om in geen kweeling stil
te moeten staan, gaat over
het smalle zonlichtloze gras,
snel en alleen.

[Regen en het wordt als vroeger]

REGEN en het wordt als vroeger,
natte sneeuw en zilveren schaatsen.

[In mijn graf van helderheid]

IN mijn graf van helderheid
toegespitster onderscheid
gestorven en bewaakt.

Ver-leven

Soms ontdek je in een foto
van een boom, een straat, gezichten -
zie die bleven bij je.

Epitaaf

Als wat niets om het lijf heeft telt,
ben ik uw man, de handen vol
aan niets.

[Tuin van rimpeling het water]

TUIN van rimpeling het water
waar blad na blad verdrinkt.

Na twintig jaar

Elke sekonde bezig te sterven,
de onbegrijpelijke knoppen
tot onbegrijpelijker blad herleid.

[Er zijn er jong vermoord]

ER zijn er jong vermoord,
er zijn er oud vermoord,
het toeval dat wij leven,
zeldzamer dan de dood.

[Hardnekkig als de sporen]

HARDNEKKIG als de sporen
van een oud pad.
Geen dor blad danst
zo lang zo hoog.

[Voorzichtig op gewonde voeten]

VOORZICHTIG op gewonde voeten
in bladeren gebonden
stierf het bevroren gras.

[Waar hij ook aanspoelt]

WAAR hij ook aanspoelt
de zee trekt een lip.

[Begravenissen trekken aan de horizon]

BEGRAFENISSEN trekken aan de horizon,
rondom, rondom.

Zand groeit, wij slapen onder de minderende struiken
dag in dag uit.

In memoriam

Hij was uit hout van de hemel gesneden,
mijn schaduw heb ik aan zijn voet gelegd.

[Bomen die in de grond verdwijnen]

BOMEN die in de grond verdwijnen
zijn als de wind op weg naar jou,
geen zon zal in je takken schijnen,
geen zucht blaast adem in je kou.

Dood van een wielrenner

Het najaar viel augustus binnen.
In de verlichte oven van de maan
zit hij rechtop, buigt hij voorover, trekken
sprinters met licht op ronden, komt hij drijfnat
van zweet en welkom op de eindstreep aan.

Allerzielen

Over drempels loopt vuur uit de huizen.
Naaldhakputjes vult de regen.

Grafnaald

Een dichte mond die roept, een oog stijf in
de rozen, streep van koud fluweel, van koel
wit marmer in de korte schokjes regen.
Schaduw van blaren die graniet bewegen.

Kerkhof

De bomen op het gras staan wijd uiteen.
Hier liggen de getelden, steen aan steen.
Zij houden zich stil in het ruisende licht,
de onderkant van bomen boven hen opgericht.

Kerkhof Tuitjehorn

Steen in de grond kan niet verweren,
blank is de voet die niet kan vergaan.
Ik klop aan het kruis om het wakker te krijgen,
moet daartoe op doden gaan staan.

Bij gelegenheid

Pad ontmoet

Ik wandel en probeer:

wiens schaduw licht is,
van geen gewicht, geringe zwaarte,
lichtvoetig onbezwaard voorbij

en:

de wind wijst aan
het doodvertelde, het ontstelde
wandelen buiten bereik

maar zie

gewond sleept hij zich voort
in blind gras langs de weg,
van stoffig zand bestoven

ik zoek een steen

zijn ogen zijn van pijn gesloten.

Graf te B.

Tussen Meskes-De Back
en Krans-Van der Hagen
en Klots.

Bij een toverboek

Het is alsof ik twintig ben
en zij in leven, oorlog, alles
onopgelost, als nu, als toen.

Hun dood verspert, niets leeft, niets dan
dat iets met hen gestorven is,
iets in de tijd en in wie leeft -

of alles nog beginnen moet,
of ik nog niet begonnen ben.

Briefwisseling Ter Braak-Du Perron, v.O., Amsterdam, 1968

Wilhelmina

bij haar laatste koningschap

Rust zacht. De uitvaart van de witte wijfjesbeer,
de witte pad van het verzet, mis ik. Zij gaat
de tombe in, de poolnacht van een beer en baart
in ingesneeuwde winterslaap, zonder ontwaken,
bij vijftig, zestig graad min nul, geen knotklein broed.

Zij zoogt niet meer, zij zwijgt, zij slaapt als beren slapen,
dieper, adem ontberend, vorst bedekt de groef.

O koningin en oudste god, sneeuwhoen en -beer,
slaap voort verknocht aan klok en knook, de poolster waakt
over de grote beer, voor u ontdooit de melkweg.

Uw jongen zullen niet te tellen zijn, uw geest
blaast slapend geest van het verzet in jonger geest.

Rust zacht, straks woon ik op het water dat bevriest,
een schots drijft smeltend langs met uw in bont gehulde
krentkleingeoogde majesteit puntgaaf er op.
Het zal dan nacht zijn, nacht - want wie de oorlog kent
leeft met de oorlog voort, de honger toen is nu -

en iedere beer een pad en iedere pad bevriest.

Vorstin en oudste God, bevroren Koningin.

(op acht december 1962 in een stad elders)

[Aantekeningen]

De volgende gedichten zijn opgedragen aan:

J.A. Emmens (p. 44, 48, 104, 112, 167),

Elly de Waard (63), Wytze Hellinga (66, 88, 187),

W.F. van Leeuwen (69), Jeanne van Schaik-Willing (71),

P. Bennink Bolt (72), K. Oosterkerk (75),

J. Goudsblom(78), Jan Hanlo (99, 157), G.A. van Oorschot (106),

M. Droogleever Fortuyn-Leenmans (133).

Geschreven in het honderdste geboortejaar van mijn grootvader,

1965 (p. 14, 21, 38, 40, 51, 54, 92, 113, 126, 132, 138, 163,

164, 166, 171, 174, 175, 178, 179, 184, 186, 191).

Op zes gedichten na, die tussen 1958 en 1962 (Uit de hoge boom geschreven, v.O. '67) zijn geschreven (p. 28, 72, 112, 124, 165, 194) en twee van vóór 1958 (Spinroc en andere verzen, v.O. '58)(p. 100, 157), zijn deze gedichten ontstaan in de jaren 1963 t/m '68.

P. 93, *sint die dage liechten ende werden lanc*, Henric van Veldeke.

p. 104, *Het labyrint, dat ik mij toen ik jong was maakte*, uit een brief van J.A. Emmens.

p. 112, n.a.v. een regel van John Cowper Powys.

p. 152, *Zoet de band en zoet de scheidingslijn*, regel uit C.J. van Geel, Bij de Kruising, C.A. Mees, Santpoort, 1941.

p. 183, n.a.v. de dood van Tommy Simpson, Tour de France 1967.

p. 191, *wiens schaduw licht is*, deze regel werd ontleend aan prof. dr. G.H. Blanken's *Bij een gedicht van Sikelianós*, uit de niet voor de handel bestemde bundel Antidoron aangeboden aan dr. Sophia Antoniadis, 1956, herdrukt in Maupertuus, Iste jrg., nr. I, 1958: *Alafroiskiotos is te vertalen als De ziener, maar de letterlijke weergave Hij wiens schaduw licht is doet meer recht aan de zin van de titel* (nl. Sikelianós' bundel *Alafroiskiotos*, 1909, v.G.). *In de Nieuwgriekse folklore is het de benaming van een menselijk wezen dat, van zijn zware schaduw ontdaan, het voor de velen onzienlijke leven van de natuur kan waarnemen en meebelevan. Voor Sikelianós is het de dichter, die enerzijds nauw verbonden is met de natuur, anderzijds als denker het geestelijk leven der mensheid beïnvloedt en richt.*

p. 192, *Graf te B.*, het graf van E. du Perron te Bergen NH.: de belendende zerken dragen o.m. de genoemde namen.

p. 194, *Wilhelmina*, in het engels vertaald door James S. Holmes en verschenen in het door een verspreidingsverbod voor het buitenland getroffen doodnummer van Delta, vol. XI, no 4, Winter 68/69, (maatregel van de toenmalige minister van buitenlandse zaken).